

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ: «КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ПЕРШИХ КНЯЗІВ» (Історія України, 7 клас)

Мета:

— ознайомити учнів з процесом формування держави з центром у Києві, з причинами та характером її виникнення;

— розглянути та проаналізувати діяльність перших князів;

— розвивати вміння і навички аналізувати історичні факти та події, давати характеристику історичним діячам, визначати хронологічні рамки подій, працювати з текстом підручника, аналізувати документи та писемні джерела, висловлювати власну думку та брати участь в обговоренні історичних питань;

— виховувати інтерес до вивчення історії.

Навчально-методичне забезпечення.

1. Свідерський Ю., Ладиченко Т., Романишин Н. Історія України. 7 кл. — К.: Грамота, 2007

2. Смолій В.А., Степанков В.С. Історія України: Давні часи та середньовіччя: Пробн. підручник для 7 кл. — К.: Генеза, 2007.

3. Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України: Підручник для 7 класу середньої школи. — К.: Генеза, 2005

4. Коляда І.А., Криlach К.І., Юренко С.П. Історія України: Підручник для 6—7 кл. — К.: Генеза, 2001.

5. Гольденберг Я.М. Історія України: Схеми, таблиці, джерела, думки істориків. Частина І. — К.: Орбіта, 1999.

6. Дух Л.І. Історія України в таблицях для 7—11 кл. — Харків: ННМУ, Розвиваюче навчання, 1998.

7. Коляда І.А. Історія України: Навчальний посібник для 7 кл. середньої школи. — К.: АСК, 2000.

8. Коляда І.А., Криlach К.І., Подобед А.О. Історія України: Дидактичні матеріали для 7 кл. — К.: АСК, 1998.

9. Коляда І.А., Шиманська І.Ф. Історія України в завданнях, запитаннях, ілюстраціях: Дидакт. матеріал для учнів 6-7 кл. — К.: Магістр-5, 1997.

10. Історія України. 7 кл.: Хрестоматія для учнів / Упорядк.: І.А. Коляда, Н.І. Загребельна. — К.: Грамота, 2007

11. Україна: Історичний атлас для 7 кл. — К.: Освіта, 2000.

Тип уроку: комбінований урок.

Вид заняття: лабораторне заняття.

Хід уроку

І. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ.

Фронтальне опитування за завданнями:

1. За допомогою настінної карти «Східнослов'янські

племена IX—X ст.» назвати найбільші племінні союзи східних слов'ян та визначити території їх розселення.

2. Надати визначення поняття «держава».

3. Назвати та охарактеризувати основні чинники, що сприяли утворенню держави у східних слов'ян.

4. Розповісти історію виникнення Києва.

5. Назвати причини, за яких Київ став центром держави.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ І ВМІНЬ УЧНІВ.

Бесіда за проблемним запитанням.

Чому можна вважати Київ у IX ст. центром східнослов'янської держави? Обґрунтуйте.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.

1. Аскольд і Дір. «Аскольдове хрещення». Зовнішня політика Аскольда.

Сюжетна розповідь учителя.

Дізнаємося, що ж сталося з Києвом після смерті Кия?

«Вигнали варягів за море (слов'янські племена) і не дали їм данини. Почали самі собою володіти, і не було серед них правди, і став рід на рід...»

І сказали собі:

— Пошукаємо собі князя, який володів би нами і судив по правді. І прийшли за море до варягів. Ті варяги називалися Руссю, як інші називаються шведами...

І сказали їм чудь, слов'яни і кривичі:

— Земля наша велика і багата, а ладу в ній нема. То прийдіть, князі, і володійте нами.

І збралися три брати родами своїми і прийшли. Старший Рюрик сів у Іовгороді, а другий Синеус — на Білоозері, а третій Трувор — в Ізборську. Через два літа померли Синеус і брат його Трувор. І взяв усю владу Рюрик і роздав мужам своїм міста...

І ними всіма володів Рюрик».

Спробуємо з'ясувати, хто такі Аскольд і Дір?

«Було у Рюрика два мужа, обидва не з племені його, але боярини, Аскольд і Дір. І відпросилися вони у Царгород із родом своїм. І пішли вони по Дніпру, і коли пропливали мимо, побачили на горі невелике місто. І спитали:

— Чиє це місто?

Їм відповіли:

— Було три брати — Кий, Щек і Хорив, які заснували це місце» — говорить літописець.

Самостійна робота з джерелом.

Про які події йдеться в уривку з літопису «Повість минулих літ»:

«...і померли, а ми живемо тут, рід їхній, і платимо данину хозарам. Аскольд і Дір залишилися в цьому місті, і зібрали у себе багато варягів, і стали володіти полянською землею. Рюрик же князував у Новгороді?»

Характеристика.

Політичні інтереси Київської Русі були спрямовані:

по-перше, на південний схід, де знаходилися найрозвинутіші на той час держави, зокрема такі, як Візантія, Хозарія, Закавказзя, Іранські провінції;

по-друге, на південь, тому особливо важливими для зовнішньої політики Русі були походи на Візантію (860, 863, 874 рр.), внаслідок яких були укладені вигідні торгові договори.

Велике значення для Київської держави мав похід на Візантію 860 р.

Самостійна робота за завданням.

Опрацювати текст підручника.

Підсумкова бесіда за запитаннями.

1. Як відбувався похід (860 р.) князя Аскольда на Візантію?

2. Яке місто захопили руські дружини?
3. Назвіть правителя Візантії того часу.
4. Яким чином Михайлу вдалось врятувати Царгород?
5. Чому події на морі так здивували князя Аскольда?

Евристична бесіда за запитаннями.

Похід на Візантію (860 р.) мав велике значення для внутрішньої політики Аскольда і Діра. Події біля Царгорода настільки вразили тих, хто залишився в живих, що Аскольд почав думати про прийняття християнської віри як офіційної.

Запитання.

1. Що означає поняття «релігія»?
2. Яка віра панувала у Візантії?
3. Яка віра панувала на території Київської держави?
4. Чим відрізняється язичництво від християнства?

Літопис говорить, що після завершення походу 860 р. Аскольд послав до Константинополя послів з проханням направити на Русь місіонерів, щоб здійснити святе хрещення населення держави. Через деякий час до Києва з Константинополя прибув єпископ. Він розповів князю та старшині про християнське вірування, а також про чудеса, які творив Учитель, Син Божий — Ісус Христос. Руси стали вимагати дива. Тоді єпископ кинув у вогонь Євангеліє, і воно залишилося неушкодженим. При цьому він сказав: «Святе Письмо — нетлінне». Переконавшись у диві, русичі прийняли християнство.

Однак спроба охрестити всю Київську державу і встановити християнство як офіційну релігію не мала успіху.

Запитання.

1. Чому Аскольдові не вдалася спроба запровадження християнства як офіційної релігії? Аргументуйте.
 2. Які основні, на вашу думку, причини цієї невдачі?
- З ім'ям Аскольда, який здійснював сміливу і далекоглядну політику, пов'язане піднесення Київ-

вської держави. Для посилення авторитету своєї влади він прийняв титул кагана, що тоді був рівний титулу імператора, чим поставив Русь на один щабель з Візантією і Хозарією — найсильнішими на той час державами.

Аскольд проводив активну зовнішню політику. Завдяки йому Київська держава міцно утвердилась на узбережжі Чорного моря, яке у тогочасних джерелах мало назву Руського.

Запитання.

У чому полягає історичне значення діяльності князя Аскольда?

Сюжетна розповідь.

Однак у 882 році князь Аскольд несподівано загинув. На думку істориків, причиною загибелі князя була змова волхвів, що не хотіли поступатись своєю владою.

Язичницькі жерці шукали підтримки за межами князівства і знайшли її в Новгороді, столиці Славії, — місті, яке було розташоване на р. Волхові.

«Повість минулих літ» так описує смерть Аскольда.

«У літо 879 р. помер у Новгороді Рюрик і передав князювання своє Олегові — родичеві своєму, і віддав на руки йому сина Ігоря, бо той був вельми на ту пору малий».

З цього ж джерела можна дізнатися про початок правління князя Олега в Києві.

«І прийшли до гір Київських, і узнав Олег, що княжать тут Аскольд та Дір. Сховав він одних воїнів, а інших залишив позаду, а сам пішов до гір, несучи дитину Ігоря. І підплив до Угорської гори, сховавши своїх воїнів, і послав до Аскольда й Діра, кажучи їм: «Ми купці, йдемо до греків від Олега і княжича Ігоря. Прийдіть до нас, до родичів своїх». Коли ж Аскольд і Дір прийшли, всі сховані воїни вискочили з лодії, і сказав Олег Аскольду й Діру: «Не князі ви і не князівського роду, але я князівського роду», а коли винесли Ігоря, додав: «Ось він, син Рюрика». І вбили Аскольда і Діра...

Той Олег почав ставити міста й встановив данину слов'янам і кривичам, і мері, поклав і для варягів давати данину від Новгорода...».

2. Київська Русь за часів князя Олега (882—912 рр.).

Пояснення.

Ми дізналися, яким чином до влади прийшов князь Олег. Він узяв собі титул князя руського, об'єднавши при цьому східнослов'янські землі в єдину державу, і обрав столицю своєї держави Київ.

Літопис говорить:

«І сів Олег, княжачи, в Києві, і сказав Олег: «Хай буде матір'ю містам руським». І були у нього варяги, і слов'яни, і інші, які прозивалися Руссю» [18].

Звідки ж пішла назва «Русь», яка згадується не тільки в «Повісті минулих літ», а й в інших, чужоземних джерелах?

У VIII ст. такі джерела почали вживати для позначення території племен полян та сіверян назву «Русь». Щодо походження і значення цієї

назви, то існує досить багато гіпотез: фінського походження, угорського, хозарського, литовсько-го тощо.

Жодна з цих гіпотез не перемогла. Однак в історичній науці виділились дві основні теорії, які мають перевагу: скандинавська та автохтонна (південноруська).

Самостійна робота за завданням.

Заповнити схему «Теорії походження терміну «Русь».

Зразок схеми.

«Русь»

Скандинавська теорія

«Руссю» фіни називали одне з племен норманів-шведів, які у VIII—IX ст. почали здійснювати походи на узбережжя Західної та Східної Європи. У той же час вони завоювали Новгород і заснували там державу

Автохтонна південноруська теорія

Автохтонне (корінне) населення певної території походить від назви стародавніх племен росоманів та росів, які жили над річкою Рось у Подніпров'ї

Сюжетна розповідь.

«Жив Олег, князюючи в Києві, маючи мир з усіма країнами. І прийшла осінь. І згадав Олег свого коня, якого поставив годувати і наказав не сідати на нього. Він спитав колись волхвів і ворожбитів:

— Від чого мені вмерти?

І сказав йому один ворожбит:

— Княже! Від коня твого, якого ти любиш і на якуму ти їздиш, від нього ти вмереш.

Запали слова ці Олегові в душу, і сказав він:

— Ніколи не сяду на нього і ніколи не побачу його.

І звелів кормити коня і не водити до нього. Так він прожив декілька років... На п'яте літо згадав він коня, від якого волхви пророкували йому померти.

І, покликавши старого конюха, спитав Олег:

— Де ж мій кінь, якого я поставив годувати й доглядати?

Конюх сказав:

— Помер...

І звелів князь сідати коня:

— Хочу побачити кістки його.

І приїхав на те місце, де лежали його голі кістки і череп голий, зліз з коня, посміявся і сказав:

— Чи не від цього черепа мені смерть прийняти?

І наступив на череп, і виповзла змія із черепа, і вжалила його в ногу. Від того розхворівся Олег і помер».

3. Русь за князя Ігоря (912—945 рр.).

Репродуктивна бесіда за запитаннями.

1. Пригадайте, до якого роду належав князь Ігор. Назвіть його батьків.

2. За яких обставин князь Ігор зайняв київський князівський стіл?

Самостійна робота за завданням.

Опрацювати текст підручника, заповнити порівняльну таблицю.

Зовнішня і внутрішня політика князів Олега та Ігоря			
Князь	Роки правління	Внутрішня політика	Зовнішня політика
Олег			
Ігор			

Образна розповідь учителя.

«Повернувшись з походу на Візантію (944 р.), Ігор вирушив збирати данину (полюддя) у землю деревлян. Зібрав усе, що йому належало; але вирішив повернутися і пожитися ще. Почули деревляни, що князь повертається, і вирішили: «Якщо внадиться вовк до овець, то виносить по одній все стадо, коли не вб'ють його. Так і сей: якщо не вб'ємо його, то він усіх нас погубить».

Підстерегли деревляни Ігоря з дружиною, напали і захопили його в полон. Придумали вони йому таку кару: нахилили два молодих дерева, що росли поруч, до кожного прив'язали Ігоря за ногу і відпустили дерева.

Такої смерті зазнав князь Ігор».

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ.

1. Бліц-опитування.

1. Звідки походить династія князя Рюрика?
2. В якому році відбулося «Аскольдове хрещення» Русі?
3. Чому князь Аскольд вирішив прийняти християнську віру?
4. Яким чином князь Олег став київським князем? Чому він, а не князь Ігор?

2. Самостійна робота за завданнями.

1. Охарактеризувати внутрішню політику князя Ігоря.
2. Зробити підсумок про правління перших київських князів.
3. На контурній карті позначити різними кольорами та підписати:
 - територію Київської держави у 862—972 рр. (червоний колір);
 - територію Словенської землі (Славю) (синій колір);
 - територію Русі наприкінці князівства Олега (912 р.) (жовтий колір);
 - територію Київської держави у середині X ст. (зелений колір);
 - походи князя Ігоря проти Візантії і хозар (чорна стрілка);
 - походи Ігоря на східнослов'янські племена (червона стрілка);
 - столиці держав на початку X ст. (червоні крапки);
 - місця розселення слов'янських племен.

V. ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП.

Узагальнююча розповідь.

Перші київські князі: Аскольд, Дір, Олег, Ігор — зміцнили свою державу, об'єднавши окремі князівства слов'ян, посилити її військову могутність, добилися міжнародного визнання.

Утворення у IX ст. Київської держави мало велике значення. Так, східнослов'янські племена вперше об'єдналися в єдину державу. Цим було закладено традиції державотворення на території Давньої Русі — України, що дало могутній поштовх майбутньому розвитку української народності та її самобутньої культури.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

1. Опрацювати текст підручника.
2. Підготувати розповідь про теорії походження назви «Русь».
3. Підготувати розповідь про теорії походження князів Аскольда і Діра.

4. Співставити внутрішню політику київських князів часів їхнього правління. Відповіді занести до таблиці.

Князь	Роки правління	Заходи внутрішньої політики	Значення заходів
-------	----------------	-----------------------------	------------------

Варіант Б

Тема: Київська Русь за перших князів.

Мета:

— систематизувати знання учнів про процес формування держави з центром у Києві, причини та характер виникнення держави; розглянути та проаналізувати діяльність перших князів;

— розвивати в учнів уміння і навички аналізувати історичні факти та події, давати характеристику історичним діячам, визначати хронологічні рамки подій; аналізувати документи та писемні джерела; висловлювати власну думку та брати участь в обговоренні історичних питань;

— виховувати інтерес до вивчення історії.

Тип уроку: урок систематизації знань.

Вид заняття: гра — історична подорож: «Земля, що znana і чути усіма».

Підготовчий етап.

Урок потребує детальної підготовки, під час якої вчитель розробляє організаційно-методичне забезпечення (маршрут подорожі, порядок роботи, інструктивні картки з описом конкретних завдань тощо). На одному з попередніх занять учитель повідомляє учням тему уроку, дату його проведення; знайомить з маршрутом подорожі, розділяє клас на команди, видає інструктивні картки, надає пам'ятку для роботи з джерелом.

Пам'ятка до роботи з джерелом.

1. Уважно прочитайте джерело.
2. Виділіть головні події та явища, відмежуйте від другорядних.
3. Намагайтесь оцінити достовірність подій, викладених у джерелі.
4. Важливі події занотуйте у зошит.

Хід уроку

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ.

Учитель наголошує, що сьогодні відбудеться історична подорож на тему: «**Земля, що znana і чути усіма**» і визначає її маршрут — зупинки «**Аскольдова могила**», «**Боричів узвіз**», «**Замкова гора**».

II. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ І УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАТЬ.

ГРА — ІСТОРИЧНА ПОДОРОЖ: «ЗЕМЛЯ, ЩО ЗНАНА І ЧУТИ УСІМА».

Репродуктивна бесіда за запитаннями.

Сьогодні ми будемо з вами подорожувати сторінками історії Київської держави, яка утворилась ще в IX ст. навколо свого центру — Києва.

Запитання.

1. Як виникло місто Київ?
2. Що говорять легенди про його виникнення? У VIII—IX ст. київські князі поширили свою вла-

ду на сусідні землі і місцеві князівства, підкорили їх Великому князю Київському.

Самостійна робота за завданнями.

1. Опрацювати карту атласу і пригадати, які племенні утворення оточували Київ у IX ст.

2. Вказати кордони Київської держави.

Учень — екскурсовод.

Легенди говорять, що першими князями Києва були князі династії Києвичів (Кий, Щек, Хорив). Завдяки політичній діяльності Кия зросла вагомість східних слов'ян. Київ перетворився на територіальний та політичний центр держави, поширив свою владу на сусідні території. Чи цікаво вам дізнатися, що сталося з Київською державою після смерті Кия? Отже, давайте заплющимо очі і подумки помандруємо у далеке IX ст., на схили Дніпровських круч, до Аскольдової могили.

1. Зупинка «Аскольдова могила».

(На цій зупинці увага учнів зосереджується на добі правління князів Аскольда та Діра.)

Учень — літописець.

«Повість минулих літ» так говорить про князів Аскольда і Діра:

«Було у Рюрика два мужа, обидва не з племені його, але боярини, Аскольд і Дір.

І відпросилися вони у Царгород із родом своїм. І пішли вони по Дніпру, і коли вони пропливали мимо, побачили на горі невелике місто. І спитали:

— Чиє це місто?

Ім відповіли:

— Було три брати — Кий, Щек і Хорив, які заснували це місто. Вони померли, а ми живемо тут, рід їхній, і платимо данину хозарам. Аскольд і Дір залишилися в цьому місті, і зібрали у себе багато варягів, і стали володіти полянською землею. Рюрик же князував у Новгороді».

Репродуктивна бесіда за запитаннями.

1. Хто такий Рюрик?
2. В літописі згадують імена Аскольда і Діра, хто ці люди?

3. Що ви про них знаєте?

4. Чому Аскольд і Дір просили дозволу на подорож?

Колективна робота за завданнями і запитаннями.

1. Що ви знаєте про зовнішню політику князів Аскольда і Діра?

2. Назвіть події, пов'язані з такими містами, країнами, датами тощо:

— Закавказзя (852-853 рр.);

— Іранські провінції (864-865 рр.);

— Царгород (перший похід на Візантію, 860 р.);

— Торгові договори з Візантією.

3. Пригадайте перший похід Аскольда та Діра на Візантію. Що незвичайного сталося під стінами Царгорода?

4. Пригадайте, що таке релігія.

5. Яка віра панувала на території Києва і яка у Візантії?

Історичний турнір.

Порядок проведення: групи «язичників» та «християн» по черзі називають риси, притаманні своїй релігії, дають їм характеристику.

Учень — історик.

«Повість минулих літ» розповідає, що події біля

Царгорода (860 р.) вразили Аскольда. Тому, прибувши до Києва, він відправив до Візантії послів з проханням прислати на Русь місіонерів, щоб здійснити святе хрещення населення. Через деякий час до Києва з Візантії прибув єпископ. Він розповів князю та старшині про християнське віровчення, а також про чудеса, які творив Учитель, Син Божий — Ісус Христос. Руси стали вимагати дива. Тоді єпископ кинув у вогонь Євангеліє, і воно залишилося неушкодженим. При цьому він сказав: «Святе Письмо — нетлінне». Переконавшись у диві, русичі прийняли християнство.

Учитель підсумовує відповіді учнів і робить узагальнюючий висновок, у якому підкреслює суттєві відмінності між язичництвом і християнством.

Самостійна робота за завданнями і запитаннями.

1. Визначте, яке внутрішньо- і зовнішньополітичне значення мало «Аскольдове хрещення» Русі.

2. Яка доля його спіткала?

3. Назвіть основні, на вашу думку, причини невдачі заходу Аскольда.

(Учні разом з учителем роблять загальний висновок про життя і діяльність Аскольда і Діра.)

Учень — екскурсовод.

З ім'ям Аскольда пов'язане піднесення Київської держави, ці позначилося на всіх сферах суспільного життя. Князь здійснював сміливу і далекоглядну політику. Для посилення авторитету свої владі він прийняв титул кагана, що тоді був рівний титулу імператора. Цим він поставив Русь на один щабель із Візантією і Хозарією — найсильнішими тогочасними державами.

Аскольд проводив активну зовнішню політику, завдяки якій Київська держава міцно утвердилась на узбережжі Чорного моря.

Однак у 882 році Аскольд несподівано загинув.

На думку вчених-істориків, причиною загибелі князя була змова волхвів, які не хотіли поступитися своєю владою. Язичницькі жерці шукали підтримки за межами князівства і знайшли її в Новгороді, столиці Славії.

Робота з історичним джерелом.

Як «Повість минулих літ» описує смерть Аскольда і Діра?

2. Зупинка «Боричів узвіз».

(На цій зупинці увага учнів зосереджується на добі правління князя Олега.)

Аналітична бесіда за запитаннями і завданнями.

Учень — літописець:

«І сів Олег, княжачи, в Києві, і сказав Олег: «Хай буде матір'ю містам Руським».

1. Що говорить «Повість минулих літ» про прихід Олега до влади?

2. Поясніть слова Олега: «Не князі ви і не князівського роду... Ось він син Рюрика».

3. Поясніть, чому князь Олег назвав Київ «матір'ю

містам Руським».

4. Що означає термін «Русь», і коли ми вперше зустрічаємо цю назву?

5. Як ви думаєте, чому назву «Русь» пов'язують з періодом князювання Олега? Відповідь обґрунтуйте.

Рольова гра: «Вчені дискутують про походження назви «Русь».

Обговорення теорії походження назви «Русь» проводиться з класом, який на підготовчому етапі був поділений на групи. Кожна група розповідає про свою теорію, а саме: норманську, автохтонну, хозарську, фінську, угорську, литовську тощо.

Учитель узагальнює відповіді учнів і робить висновок, що князь а часів свого правління намагався зібрати руські землі навколо Києва, будує на кордонах фортеці, чого раніше не робилося на території Київської держави; веде активну зовнішню політику, яка зосереджувалася на традиційному візантійському напрямі. Так, Олег здійснив два переможні походи на Візантію у 907 та 911 роках.

Олег зумів побудувати свою діяльність так, що підбиваючи підсумки його зовнішньополітичної діяльності, літописець повідомляє, що «жив Олег, мир маючи з усіма країнами».

3. Зупинка «Замкова гора».

(На цій зупинці зосереджується увага учнів на добі правління князя Ігоря.)

Бесіду за запитаннями і завданнями проводить учень — дружинник князя.

1. Хто став князем Київської держави після Олега?

2. Хто такий Ігор, і як «Повість минулих літ» описує його походження?

3. Схарактеризуйте внутрішню і зовнішню політику Ігоря.

4. Як описує «Повість минулих літ» загибель Ігоря?

Учень — екскурсовод:

Своєю діяльністю Ігор продовжував політику Олега. Він намагався об'єднати слов'янські землі навколо Києва, приборкував непокірні племена; приєднав до Києва велику територію між Дністром і Дунаєм. У зовнішній політиці Ігор намагався підкорити узбережжя Чорного моря, ходив, як Олег, і на Візантію, але ці заходи Ігоря були менш вдалим.

III. ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП.

Самостійна робота за завданням.

Схарактеризувати та зробити загальний висновок про діяльність перших Київських князів.

(Учитель допомагає учням сформулювати висновок з точки зору сьогодення.)

Висновок.

Перші київські князі (Аскольд, Дір, Олег, Ігор) зміцнили свою державу. Вони вперше об'єднали окремі князівства слов'ян в одну державу, посилили військову могутність, добилися її міжнародне визнання.

Утворення в IX ст. Київської держави мало велике історичне значення, а саме: східнослов'ян-

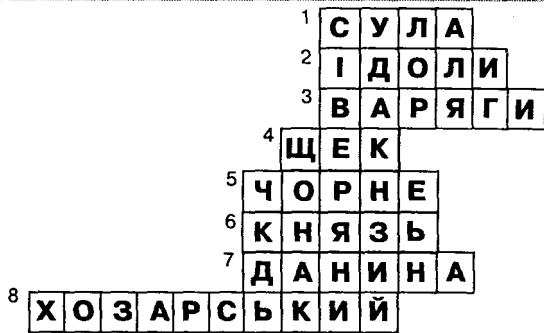
янські племена об'єдналися в єдину державу, яка упродовж 400 років свого існування була однією з найбільших і наймогутніших в Європі. Було закладено традиції державотворення на території сучасної України, дано могутній поштовх майбутньому розвитку української народності та її самобутньої культури.

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

1. Опрацювати текст підручника.
2. Скласти кросворд з теми «Утворення Київської держави. Перші князі».
3. Уявіть, що ви — літописець при дворі київського князя (Олега чи Ігоря), який доручив вам скласти літопис подій, що відбулися за роки його правління. Підготуйте коротку розповідь.

Розгадайте кросворд:

1. Назва річки на Полтавщині.
2. Скульптурні зображення язичницьких богів.
3. Північні войовничі племена, що напали на Русь.

4. Один з братів, засновників Києва (за легендою).
5. Сучасна назва Боспорського моря.
6. Вождь племені у слов'ян.
7. Назва податку у слов'ян.
8. каганат.

(В результаті правильних відповідей маємо отримати по вертикалі назву одного зі східнослов'янських племен.)

Олена КОВАЛЬЧУК,
КОНСТИТУЦІЙНІ, СОЦІАЛЬНІ
ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА ГРОМАДЯН
Розробка уроку з основ правознавства
9 клас

Олена КОВАЛЬЧУК,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель методист з історії і правознавства СЗШ №27

КОНСТИТУЦІЙНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА ГРОМАДЯН

Розробка уроку з основ правознавства 9 клас

Тема уроку: Конституційні соціальні та економічні права громадян.

Мета уроку:

- 1) Ознайомити учнів з соціальними та економічними правами, їх закріпленням в Конституції України.
- 2) Виховувати в учнів повагу до праці.

Тип уроку: комбінований.

Основні поняття: право на працю, право на відпочинок, право на страйк.

Обладнання:

1. Конституція України.
2. Кодекс Законів про працю.
3. Підручник В.С.Журавського «Основи правознавства»

9 клас.

Структура уроку.

- I. Організаційний момент.
- II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів.
- III. Вивчення нового матеріалу.
 1. Призначення конституційних соціально-економічних прав.
 2. Право на працю.
 3. Право на відпочинок.
 4. Право на страйк.
- IV. Закріплення нових знань і вмінь учнів.
- V. Підсумки уроку.
- VI. Домашнє завдання.

Хід уроку

- I. Організаційний момент.